

بسمه تعالی

۲۰ / ۱ / ۱۳۷۸

دانشگاه شهید بهشتی
دانشکده علوم زمین
گروه جغرافیا

پایان نامه :

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد جغرافیای انسانی
«گرایش مطالعات ناحیه ای»

موضوع تحقیق :

توسعه روستایی با تاکید بر نقش جهاد سازندگی

مورد:

ناحیه قره پشتلوی شهرستان زنجان

استاد راهنما :

جناب دکتر عباس سعیدی

استاد مشاور :

جناب دکتر مظفر صرافی

نگارش : علیرضا رابط

۱۳۷۷

1108/2

۲۴۱۸۱

تقدیم به پدر و مادر مهربانم

تاییدیه دفاع از پایان نامه

این پایان نامه توسط آقای علیرضا رابط دانشجوی کارشناسی ارشد رشته جغرافیای انسانی گرایش مطالعات ناحیه ای در تاریخ ۱۳۷۷/۶/۱۴ مورد دفاع قرار گرفت و بر اساس رای هیات داوران با نمره ۷/۱ و درجه ^{بسیار} پذیرفته شد.

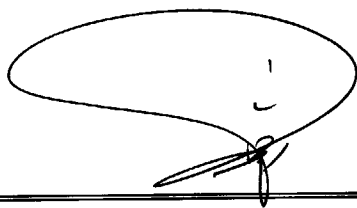
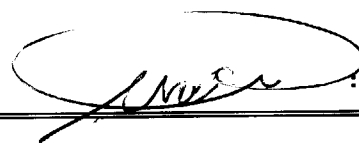
استاد راهنما :

استاد مشاور :

هیات ژوری :

تشکر و قدر دانی

پس از حمد و سپاس از خداوند قادر و متعال ، طبق وظیفه و حکم ادب از تمام کسانی که به نوعی در اجرای این تحقیق نقش و همکاری داشته اند صمیمانه کمال تشکر و سپاسگزاری را دارم، بخصوص از اساتید محترم گروه جغرافیای دانشگاه شهید بهشتی که موفقیت در این مقطع علمی را ، مرهون زحمات این خوبان هستم .

- از استاد بزرگوارم جناب آقای دکتر عباس سعیدی که همواره از راهنماییهای ایشان توأم با دلسوزی های فراوان، در مقام استاد راهنما، این پایان نامه را هدایت نموده اند خالصانه و خضوعانه تشکر و قدر دانی نموده و از اعماق وجود آرزوی توفیق هر چه بیشتر ایشان را از ایزد متعال خواستارم .

- همچنین از جناب آقای دکتر مظفر صرافی که در طول مدت تحصیل و نگارش این پایان نامه به عنوان الگوی علمی و اخلاقی و با نهایت دلسوزی در سمت استاد مشاور، اینجانب را تشویق و راهنمایی نموده اند تشکر و قدر دانی می نمایم .

پیشگفتار :

در بسیاری از کشورهای جهان سوم ، معمولاً فقیرترین مردم در حوزه های روستایی بسر می برند و متأسفانه این افراد به سبب شرایط حاکم بر این حوزه ها از نظر کمی و کیفی قابل قیاس با حوزه های شهری نمی باشند .

کشور ایران با توجه به وضعیت اقتصادی، اجتماعی ، فرهنگی و موقعیت طبیعی خود دارای دو نوع سکونت گزینی (روستایی و شهری) می باشد .

با توجه به این که سکونت گزینی روستایی در کشور ما سابقه ای چند هزار ساله ای دارد و در گذشته ای نه چندان دور این حوزه های (روستایی) از یک پویایی و شکوفای اقتصادی و اجتماعی بهره مند بوده اند ولی به مرور زمان و با اعمال سیاست ها و برنامه های غلط و شتاب زده و دیدگاههای غرض ورزانه، به نوعی سعی در تضعیف این کانون ها نموده و امروزه شاهد بوجود آمدن اختلافات فراوان در بین دو حوزه و یا شاید تقابل این دو (شهر و روستا) می باشیم .

وجود فقر ، بیکاری ، فاصله شدید طبقاتی و روبه رشد آن ، نبود و ضعف امکانات و خدمات زیر بنایی و روبنایی ، کشاورزی بی رمق و کم بازده و سایر نارسایی های ساختی دیگر ، بگونه ای زمینه ساز این امر شده است تا روستایی با وجود مشکلات فوق توانایی زیستن در این کانون ها را نداشته و برای نجات خود و خانواده اش مجبور به مهاجرت به سوی شهرها با آینده ای مبهم تن در دهد .

باتوجه به گسترده شدن دامنه اختلاف در زمینه های زیستی ، اقتصادی ، اجتماعی بین دو حوزه شهری و روستایی و عدم تعادل منطقی بین این دو، سیاستگذاران و برنامه ریزان کشور را به این موضوع متوجه نمود که بدون توجه به روستا و نظام مای فضایی - مکانی و عدم توجه به ساختارهای اقتصادی و اجتماعی آن ، دستیابی به توسعه ملی کشور امری بدیهی و دور از دسترس خواهد بود .

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران و تجدید نظر های اساسی در سیاست ها و نگرش های برنامه ریزان و دست اندر کاران مسایل روستایی کشور ، توجه به راهبردی به نام توسعه روستایی به عنوان امری ضروری و تسریع کننده روند توسعه ملی کشور بیش از زمان های گذشته مطرح گردید .

امروزه در سطح کشور در خصوص توسعه و عمران نواحی روستایی سازمان ها و نهادهای مختلفی به فعالیت می پردازند ، جهاد سازندگی نیز بعنوان یک نهاد مردمی و جوشیده از بطن مردم ، در زمینه توسعه و عمران نواحی روستایی کشور فعال بوده و به نوعی با فعالیت های خود و با ارایه نمودن خدمات مناسب سعی در رفع نارسایی ها و نابرابری های موجود در سطح روستاهای کشور می نماید تا این فعالیت ها زمینه ساز ایجاد دگرونیهای اساسی در تمام ابعاد زندگی این حوزه ها گردد.

در این بررسی که از هفت فصل مجزا تشکیل شده است، سعی خواهد شد به نقش جهاد سازندگی استان زنجان در روند توسعه روستایی در دو دهستان قره پشتلوی بالا و پایین، که این دو دهستان جزئی از سیستم سکونتگاهی روستایی کشور به حساب می آیند پرداخته شود .

فصل اول :**کلیات تحقیق**

- - طرح مسئله و هدف از تحقیق ۱
- - سابقه مطالعاتی ۸
- - روش تحقیق و چگونگی مراحل انجام آن ۱۲

فصل دوم :**کلیات توسعه و توسعه روستایی**

- ۲-۱- تعاریف و مفاهیم ۱۴
- ۲-۲- توسعه روستایی ۲۰
- ۲-۳- تعاریف توسعه روستایی ۲۲
- ۲-۴- اهداف توسعه روستایی ۲۵
- ۲-۵- نظریات توسعه روستایی ۲۹
- ۲-۶- تاریخ توجه به توسعه و عمران روستایی در ایران ۳۵
- ۲-۷- دیدگاههای جهاد سازندگی نسبت به توسعه روستایی ۴۰
- ۲-۸- جمع بندی فصل دوم ۴۶

فصل سوم :**ویژگی های محیطی - اکولوژیکی محدوده مورد مطالعه**

- ۳-۱- موقعیت و وسعت محدوده مورد بررسی ۵
- ۳-۲- ساختار زمین و اشکال ناهموزی ۵۵
- ۳-۳- ویژگی های اقلیمی محدوده مورد مطالعه ۵۹
- ۳-۴- درجه حرارت ۶۰

۶۱	• ۳-۵ - بارندگی
۶۴	• ۳-۶ - وضعیت بارش
۶۶	• ۳-۷ - رطوبت نسبی
۶۸	• ۳-۸ - خصوصیات منابع آب
۶۸	• ۳-۸-۱ - آب های سطحی
۷۰	• ۳-۸-۲ - آب های زیر زمینی
۷۳	• ۳-۹ - قنات
۷۵	• ۳-۱۰ - ویژگی های خاک و قابلیت اراضی
۷۸	• ۳-۱۱ - پوشش گیاهی
۷۹	• ۳-۱۲ - جمع بندی فصل سوم

فصل چهارم:

ویژگی های اجتماعی و جمعیتی محدوده مورد مطالعه

۸۲	• ۴-۱ - تعداد ، توزیع و تراکم جمعیت
۸۹	• ۴-۲ - تراکم جمعیت
۹۳	• ۴-۳ - تعداد خانوار
۹۸	• ۴-۴ - بعد خانوار
۱۰۳	• ۴-۵ - ترکیب جنسی و سنی
۱۰۷	• ۴-۶ - سواد و آموزش
۱۰۹	• ۴-۷ - مهاجرت
۱۱۴	• ۴-۸ - رشد
۱۱۲	• ۴-۹ - آینده نگری
۱۱۴	• ۴-۱۰ - پراکندگی فضایی سکونتگاههای روستایی
۱۳۶	• ۴-۱۱ - جمع بندی فصل چهارم

فصل پنجم:

ویژگی های اقتصادی سکونتگاههای روستایی

۱۳۹	• ۵-۱ - ویژگی های اقتصادی سکونتگاههای روستایی دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین
-----	--

۱۴۲	۵-۲ • کشاورزی یکی از محورهای توسعه روستایی
۱۴۷	۵-۳ • وضعیت کشاورزی در دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین
۱۴۹	۵-۴ • زراعت
۱۵۳	۵-۵ • باغداری
۱۵۶	۵-۶ • دامداری و دامپروری
۱۵۹	۵-۷ • احیا، و تکثیر مرغ بومی
۱۶۰	۵-۸ • زنبورداری
۱۶۲	۵-۹ • اقدامات جهاد سازندگی در جهت حمایت از بخش کشاورزی
۱۶۵	۵-۱۰ • خدمات
۱۶۶	۵-۱۱ • معدن
۱۶۸	۵-۱۲ • صنعت
۱۷۲	۵-۱۳ • سیاست های ایجاد صنایع در مناطق روستایی توسط جهاد سازندگی
۱۷۶	۵-۱۴ • صنعت فرشباالی
۱۸۱	۵-۱۵ • وضعیت صنعت در دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین
۱۸۳	۵-۱۶ • جمع بندی فصل پنجم

فصل ششم:

ویژگی های فضایی و کالبدی سکونتگاههای روستایی

۱۸۶	۶-۱ • ابعاد جمعیتی سکونتگاههای روستایی
۱۸۹	۶-۲ • فرم استقرار سکونتگاههای روستایی
۱۹۳	۶-۳ • بافت کالبدی استقرارگاههای روستایی
۱۹۶	۶-۴ • گونه شناسی مساکن روستایی
۲۰۱	۶-۵ • شبکه راههای ارتباطی روستایی
۲۰۶	۶-۶ • برق روستایی
۲۰۹	۶-۷ • آب لوله کشی
۲۱۴	۶-۸ • حمام بهداشتی
۲۱۶	۶-۹ • خدمات درمانی و بهداشتی
۲۱۹	۶-۱۰ • خدمات و امکانات آموزشی
۲۲۲	۶-۱۱ • خدمات تجاری و فنی

۲۲۵	۶-۱۲ - خدمات انتظامی و اداری
۲۲۷	۶-۱۳ - تلفن و پست
۲۲۸	۶-۱۴ - سیر محیط بانی
۲۲۹	۶-۱۵ - جهاد دهستان قره پشتلور روستای ارمغانخانه
۲۳۱	۶-۱۶ - جمع بندی فصل ششم

فصل هفتم:

عملکرد جهاد سازندگی و ارزیابی آن در محدوده مورد مطالعه

۲۳۳	۷-۱ - عملکرد جهاد سازندگی و ارزیابی آن در محدوده مورد مطالعه
۲۴۵	۷-۲ - وظایف جهاد سازندگی بعد از تفکیک وظایف
۲۴۸	۷-۳ - بهسازی سکونتگاههای روستایی
۲۵۱	۷-۴ - اهداف بهسازی سکونتگاههای روستایی
۲۵۹	۷-۵ - طرح تجمیع
۲۷۰	۷-۶ - خانه عمران روستایی
۲۷۲	۷-۷ - احداث و نگهداری راههای روستایی
۲۸۱	۷-۸ - آبرسانی روستایی
۲۸۶	۷-۹ - برق رسانی روستایی
۲۹۱	۷-۱۰ - فعالیت جهاد سازندگی در امور بهداشتی
۲۹۷	۷-۱۱ - آموزش روستایی
۳۰۱	۷-۱۲ - آموزش عقیدتی و سیاسی
۳۰۳	۷-۱۳ - فعالیت جهاد سازندگی در حفظ منابع آب و خاک
۳۰۸	۷-۱۴ - اقدامات جهاد سازندگی جهت بهبود و حمایت از دامداری و دامپروری
۳۱۱	۷-۱۵ - فعالیت های شبکه دامپزشکی جهاد سازندگی
۳۱۳	۷-۱۶ - کمک به رشد و توسعه صنایع روستایی
۳۱۶	۷-۱۷ - کمک به رشد و توسعه فرش دستباف روستایی
۳۲۳	۷-۱۸ - جمع بندی فصل هفتم
۳۲۹	۷-۱۹ - نتیجه گیری و آزمون پیش فرضها و پیشنهادات

جداول

- جدول شماره (۱) - مساحت دو دهستان و مقایسه آن با سایر نواحی استان زنجان ۵۴
- جدول شماره (۲) - نحوه پراکنش جمعیت و تعداد روستاهای دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین در طبقات ارتفاعی موجود ۵۷
- جدول شماره (۳) - خلاصه داده های اقلیمی ایستگاه کلیماتولوژی روستای تکه داش ۷۲-۱۳۵۸ ۶۷
- جدول شماره (۴) - میزان حجم روغن آب دو رودخانه سهرین - قره چریان ۶۹
- جدول شماره (۵) - مشخصات چاههای موجود در سطح دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین ۷۲
- جدول شماره (۶) - مشخصات قنات های روستاهای دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین ۷۴
- جدول شماره (۷) - مشخصات منابع و قابلیت اراضی دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین ۷۶
- جدول شماره (۸) - تعداد جمعیت روستایی دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین ۷۵-۱۳۴۵ ۸۴
- جدول شماره (۹) - تعداد جمعیت روستاهای دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین ۷۵-۱۳۴۵ ۸۶
- جدول شماره (۱۰) - نحوه پراکنش جمعیت در دو دهستان قره پشتلوی بالا و پایین و مقایسه آن با سایر نواحی شهرستان زنجان ۹۰
- جدول شماره (۱۱) - میزان تراکم نسبی جمعیت روستایی به تفکیک شهرستان و بخش و دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین ۷۵-۱۳۷ ۹۲
- جدول شماره (۱۲) - تعداد خانوار و بعد آن بر اساس جمعیت روستایی ۷۵-۱۳۷ ۹۳
- جدول شماره (۱۳) - تعداد خانوار های روستاهای دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین طی سال های ۷۵-۱۳۴۵ ۹۴
- جدول شماره (۱۴) - تحول در بعد خانوار روستاهای دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین طی سال های ۷۵-۱۳۴۵ ۱۰۰
- جدول شماره (۱۵) - افزایش، کاهش و میزان رشد جمعیت دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین طی سال های ۷۵-۱۳۴۵ ۱۱۷
- جدول شماره (۱۶) - میزان رشد جمعیت روستاهای دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین طی سال های ۷۵-۱۳۴۵ ۱۱۸
- جدول شماره (۱۷) - پیش بینی جمعیت دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین ۱۲۳
- جدول شماره (۱۸) - رده بندی جمعیتی روستاهای دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین طی سال های ۷۵-۱۳۴۵ ۱۲۹

• جدول شماره (۱۹) - میزان فعالیت اقتصادی بر حسب اولویت در روستاهای دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین

۱۳۷۵-----۱۴۳

• جدول شماره (۲۰) - انواع محصولات زراعی و عملکرد آنها در دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین

۱۵۲-----

• جدول شماره (۲۱) - آمار عملکرد محصولات باغی دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین ۱۳۷۵

۱۵۵-----

• جدول شماره (۲۲) - معادن موجود در سطح دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین

۱۶۷-----

• جدول شماره (۲۳) - وضعیت بهره مندی دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین از امکان راه روستایی ۱۳۷۵

۲۰۴-----

• جدول شماره (۲۴) - وضعیت بهره مندی دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین از امکان برق روستایی ۱۳۷۵

۲۰۸-----

• جدول شماره (۲۵) - میزان برخورداری دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین از آب لوله کش بهداشتی ۱۳۷۵

۲۱۱-----

• جدول شماره (۲۶) - میزان برخورداری دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین از حمام بهداشتی ۱۳۷۵

۲۱۵-----

• جدول شماره (۲۷) - میزان برخورداری دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین از امکانات بهداشتی و درمانی ۱۳۷۵

۲۱۷-----

• جدول شماره (۲۸) - میزان برخورداری دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین از امکانات آموزشی ۱۳۷۵

۲۲۰-----

• جدول شماره (۲۹) - توزیع خدمات تجاری ، فنی در دو دهستان قره پشتلوی بالا و پایین ۱۳۷۵

۲۲۳-----

• جدول شماره (۳۰) - میزان برخورداری دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین از امکانات و خدمات ۱۳۵۵

۲۳۷-----

• جدول شماره (۳۱) - میزان برخورداری دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین از امکانات و خدمات ۱۳۶۵

۲۳۹-----

• جدول شماره (۳۲) - میزان برخورداری دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین از امکانات و خدمات ۱۳۷۰

۲۱۴-----

• جدول شماره (۳۳) - میزان برخورداری دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین از امکانات و خدمات ۱۳۷۵

۲۴۳-----

• جدول شماره (۳۴) - نوع عملیات انجام شده در زمینه بهسازی از ابتدای سال ۱۳۷۱ تا ۱۳۷۶ در روستای ارمغانخانه

۲۵۴-----

• جدول شماره (۳۵) - میزان درصد پیشرفت فیزیکی طرح بهسازی در روستای ارمغانخانه تا پایان سال ۱۳۷۶

۲۵۵-----

• جدول شماره (۳۶) - تعداد روستاهای دودهستان قره پشتلوی بالا و پایین به تفکیک طبقات جمعیتی ۷۵-۱۳۴۵

۲۶۹-----

• جدول شماره (۳۷) - میزان برخورداری دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین از راه روستایی ۱۳۷۵

۲۷۴-----

• جدول شماره (۳۸) - میزان برخورداری روستاهای دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین از راه روستایی ۱۳۷۵

۲۷۶-----

• جدول شماره (۳۹) - میزان بهره مندی دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین از آب لوله کش بهداشتی بهداشتی ۲۸۵

۲۸۵-----

• جدول شماره (۴۰) - میزان بهره مندی دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین از برق روستایی

۲۹۰-----

• جدول شماره (۴۱) - میزان بهره مندی دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین از حمام بهداشتی

۲۹۴-----

• جدول شماره (۴۲) - دوره های برگزار شده توسط جهاد سازندگی در روستاهای دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین

۱۳۷۳-۷۵-----۳۰

• جدول شماره (۴۳) - آمار عملکرد معاونت امور دام جهاد سازندگی استان زنجان در دهستان های قره پشتلوی بالا و

پایین ۷۶-۱۳۷۱-----۳۱

نقشه ها

- نقشه شماره (۱) - موقعیت استان زنجان در کشور جمهوری اسلامی ایران ۵۱
- نقشه شماره (۲) - تقسیمات کشوری استان زنجان به تفکیک بخش ۵۲
- نقشه شماره (۳) - موقعیت دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین در استان زنجان ۵۳
- نقشه شماره (۴) - توپوگرافی دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین ۵۸
- نقشه شماره (۵) - پراکندگی خاک و قابلیت اراضی دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین ۷۷
- نقشه شماره (۶) - تحول در میزان رشد جمعیت طی سال های ۱۳۴۵ تا ۱۳۷۵ ۱۲۱
- نقشه شماره (۷) - پراکنش فضایی سکونتگاههای روستایی دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین ۱۳۴۵ ۱۳۱
- نقشه شماره (۸) - پراکنش فضایی سکونتگاههای روستایی دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین ۱۳۵۵ ۱۳۲
- نقشه شماره (۹) - پراکنش فضایی سکونتگاههای روستایی دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین ۱۳۶۵ ۱۳۳
- نقشه شماره (۱۰) - پراکنش فضایی سکونتگاههای روستایی دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین ۱۳۷۰ ۱۳۴
- نقشه شماره (۱۱) - پراکنش فضایی سکونتگاههای روستایی دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین ۱۳۷۵ ۱۳۵
- نقشه شماره (۱۲) - پهنه بندی فعالیت های غالب اقتصادی در ناحیه مورد مطالعه ۱۴۱
- نقشه شماره (۱۳) - پراکندگی سکونتگاههای روستایی دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین ۲
- نقشه شماره (۱۴) - آخرین وضعیت شبکه راههای روستایی دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین ۲۰۵
- نقشه شماره (۱۵) - امکانات و خدمات زیر بنایی دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین ۱۳۷۵ ۲۱۳
- نقشه شماره (۱۶) - امکانات بهداشتی و درمانی محدوده مورد مطالعه ۱۳۷۵ ۲۱۸
- نقشه شماره (۱۷) - امکانات آموزشی محدوده مورد مطالعه ۱۳۷۵ ۲۲۱
- نقشه شماره (۱۸) - امکانات و خدمات تجاری و فنی ۱۳۷۵ ۲۲۶
- نقشه شماره (۱۹) - میزان راههای احداث شده توسط جهاد سازندگی تا سال ۱۳۷۵ ۲۸
- نقشه شماره (۲۰) - پراکندگی فعالیت های جهاد سازندگی در امر خدمات رسانی تا سال ۱۳۷۵ ۳۹۶
- نقشه شماره (۲۱) - تعداد کارگاههای صنعتی ایجاد شده توسط جهاد سازندگی تا سال ۱۳۷۵ ۳۲۲

نمودارها

- نمودار شماره (۱) - توزیع فصلی بارش در ایستگاه کلیماتولوژی تکمه داش . ۱۳۵۸-۷۳ ۶۳
- نمودار شماره (۲) - منحنی آمبروترمیک ایستگاه کلیماتولوژی روستای تکمه داش . ۱۳۵۸-۷۳ ۶۵
- نمودار شماره (۳) - هرم سنی جمعیت دهستانهای قره پشتلوی بالا و پایین ۱۳۷۵ ۱۰۶
- نمودار شماره (۴) - تحول در نسبت جمعیت شهری و روستایی در شهرستان زنجان . ۱۳۵۵-۷۵ ۱۱۳
- نمودار شماره (۵) - تحول در رده های جمعیتی روستاهای دهستان های قره پشتلوی بالا و پایین . ۱۳۴۵-۷۵ ۱۳۰